

درسنامه شطرنج دانشگاه

به همراه ۱۰۰۰ آلود و محمادی شطرنج

دکتر سید کاظم موسوی ساداتی
(استادیار دانشگاه آزاد تهران شرقی)

رضا رستمی

(هیات علمی دانشگاه آزاد تهران شرقی)

منیره خسروی

(کارشناس ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی)

انتشارات حتمی
ر کتب تخصصی تربیت بدنی و علوم ورزشی

[ناشر: انتشارات حتمی]

[عنوان کتاب: درسنامه شطرنج در دانشگاه به همراه ۱۰۰۰ اتود و معمای شطرنج]

[تألیف: دکتر سید کاظم موسوی ساداتی، رضا رستمی، منیره خسروی]

[سرپرست واحد گرافیک: المیرا میرموسوی]

[صفحه آرای: آرزو عزیزی اصل] + [طراح جلد: محمود رضا ایلیقی]

[طراحی صفحات: واحد گرافیک]

[حروفچینی: حانیه احمد شمار رازیقی] + [تصحیح: المیرا سلامی]

[آماده سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: فرشاد گودرزی] + [ترگرافی: باختر]

[نوبت چاپ اول (۱۳۹۲)] + [شمارگان ۱۰۰۰ نسخه]

[نمایشگاه و فروشگاه دائمی: تهران، خیابان انقلاب، بین خیابان، ۱۴ فروردین اردیبهشت، جنب بانک

صادرات، ساختمان ۱۱۱۴، فروشگاه، کتاب گاشغان] + [تلف: ۶۶۴۰۳۱۶۲، فکس: ۶۶۴۰۳۱۷۰]

[سرویس پیام کوتاه (sms): ۳۰۰۰۲۵۷۶]

[پایگاه اینترنتی: <http://www.HammiSS.ir>]

[قیمت: ۱۴۰.۰۰۰ ریال]

هر کس که بخواهد از این کتاب استفاده کند، باید به این شماره تلفن یا فکس یا پیام کوتاه یا اینترنتی مراجعه کند و به نام خود ثبت نام کند و به همراه ۱۰۰۰ اتود و معمای شطرنج، کتاب را دریافت کند.

توجه: به موجب ماده ۵ قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱ کلیه حقوق این کتاب برای انتشارات حتمی محفوظ می‌باشد و هیچ شخص مقیدی با حقوقی نمی‌تواند از آن را ندارد و متفلسفین به موجب این قانون تمت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

سرشناسه: موسوی ساداتی، سید کاظم، ۱۳۵۰ -

عنوان و نام پدیدآور: درسنامه شطرنج دانشگاه به همراه ۱۰۰۰ اتود و معمای شطرنج / سید کاظم موسوی ساداتی،

رضا رستمی، منیره خسروی.

مشخصات نشر: تهران: شرکت تضامنی انتشاراتی حتمی و شرکا، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۲۸۰ ص: محور.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۰۴-۷۹-۵

وضعیت فهرست نویسی: قیفا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۷۸ - ۲۸۰.

موضوع: شطرنج -- راهنمای آموزشی

موضوع: شطرنج -- قواعد

شناسه افزوده: رستمی، رضا، ۱۳۵۷ -

شناسه افزوده: خسروی، منیره، ۱۳۵۷ -

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲/۵۹۴/۵/۱۴۴۹/۵

رده بندی دیویی: ۷۹۴/۱۲

شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۳۷۷۲

فهرست مطالب

۸	تاریخچه شطرنج
۹	آثار و ثمرات شطرنج
۱۰	شطرنج و ادبیات ایران
۱۱	ماهیت، اهداف و قوانین شطرنج
۱۱	پوزیسیون اولیه مهره‌ها در صفحه شطرنج
۱۲	حرکت مهره‌ها
۱۳	شرایط قلمه رفتن
۱۵	اتمام بازی
۱۵	ساعت شطرنج
۱۶	وضعیت‌های غیر عادی
۱۷	ثبت حرکات
۱۷	بازی مساوی
۱۸	اتمام سریع بازی
۱۹	امتیازها
۱۹	رفتار بازیکنان
۱۹	نقش داور
۲۰	بازی سریع
۲۰	بلش
۲۱	نماد گذاری جبری
۲۱	شرح سیستم جبری
۲۲	علائم و نام مهره‌ها
۲۳	ثبت حرکات و علائم قرار دادی
۲۳	ارزش مهره‌ها
۲۴	تشریح اصطلاحات معمول در بازی شطرنج
۲۴	آچمز و انواع آن
۲۴	بازی مکاتبه‌ای
۲۴	بستن
۲۵	کیش و مات

۲۶	شش حالت تساوی و پات
۲۶	پات
۲۶	پیاده پیش تاخته
۲۶	پیاده عقب مانده
۲۷	پیاده متصل
۲۷	پیاده منفرد
۲۷	پیاده رونده
۲۷	پیاده دو پشته
۲۷	پیاده راکت یا بلوک
۲۷	ترفیع پادشاه
۲۷	سوارهای سبک
۲۸	تفاوت
۲۸	تقابل
۲۸	تنگی وقت
۲۸	جبهه
۲۸	جناح شاه
۲۸	جناح وزیر
۲۸	چشم بسته
۲۸	سیمولتانه
۲۹	حمله جناغی
۲۹	چنگال اسب
۲۹	رشته
۲۹	رویا رویی تن به تن
۲۹	رویارویی ۲ جانبه
۲۹	سوار
۳۰	فیانتکو (فیانتچو)
۳۰	فیل سفید رو
۳۰	فیل سیاه رو
۳۰	قربانی
۳۰	کیش بر خاست
۳۰	کیش دو گانه
۳۱	گامبی

۳۱	شروع بازی
۳۱	گامبی شاه
۳۱	گامبی وزیر
۳۱	گامبی متقابل
۳۱	مات مختنق
۳۲	مرتب کردن (ژانوب)
۳۲	مهره
۳۲	مسابقه
۳۲	نوبت
۳۲	واریانت
۳۲	اورلوک
۳۲	تجهو
۳۳	آم پاسان (آن. پاسان)
۳۳	زوک زوانگ
۳۳	اصول طلایی شروع بازی شطرنج
۴۴	برگزاری مسابقات
۴۶	برگزاری مسابقات با روش سوئیسی
۴۶	ویژگی های کلی برگزاری مسابقات به روش سوئیسی
۴۶	برگزاری مسابقات به روش دوره ای
۴۸	نحوه تعیین رنگ مهره ها در روش سوئیسی
۴۸	پوشن شکنی
۵۰	تاکتیک های آخر بازی
۵۰	قانون مربع
۵۱	بازی وزیر و شاه در مقابل شاه و پیاده عرض هفت
۵۲	ترفع پیاده
۶۳	مات شاه حریف با ۲ رخ و ۱ شاه
۶۸	مات شاه حریف با شاه و وزیر
۷۳	مات شاه با ۱ رخ و ۱ شاه
۸۳	مات شاه حریف با ۲ فیل و شاه
۸۵	مات شاه حریف با ۱ فیل و ۱ اسب و شاه
۹۴	گشایش ها
۹۴	بازی های باز

۹۴	بازی‌های بسته
۹۵	ویژگی بازی‌های باز
۹۵	ویژگی بازی‌های نیمه باز
۹۵	برخی گشایش‌های مشهور
۱۰۱	چگونه اتودها و معماهای شطرنج را حل کنید؟
۱۰۲	گرفتن مهر بدون پشتیبان
۱۲۲	جواب اتودها و معماهای گرفتن مهره بدون پشتیبان
۱۲۴	حرکت مهره به خانه امن
۱۴۴	جواب اتودها و معماهای حرکت مهره به خانه امن
۱۴۶	پیدا کردن کیش
۱۶۶	جواب اتودها و معماهای پیدا کردن کیش
۱۶۸	آچمز کردن مهره‌ها
۱۸۸	جواب اتودها و معماهای آچمز کردن مهره‌ها
۱۹۰	حمله دوجانبه
۲۱۰	جواب اتودها و معماهای حمله دوجانبه
۲۱۲	مات در یک حرکت
۲۲۲	جواب اتودها و معماهای مات در یک حرکت
۲۳۴	مات در دو حرکت
۲۵۴	جواب اتودها و معماهای مات در دو حرکت
۲۵۶	اجتناب از مات
۲۷۶	جواب اتودها و معماهای اجتناب از مات
۲۷۸	فهرست منابع